

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 18. јануар 2006.

Нова серија, г. XVII, бр. 3

Завршена прва фаза обнове Текелијанума

Интернат почиње да ради

ФОТО: ИЛВАЉЕ ЈАНШИЋ

„Банат” се успешно представио и у Новој години

Након првог овогодишњег наступа дешчанског Културно-уметничког друштва „Банат”, многи су стекли утисак и били мишљења да нашем најстаријем и најтрофејнијем српском ансамблу у Мађарској предстоји још једна успешна година. Наиме, оно што су гледаоци видели првог дана Божића, 7. јануара, било је заиста за похвалу и када би се морала дати оцена, програм Баната добио би петицу!

У шароликом програму представио се и подмладак Културно-уметничког друштва „Банат” који је у року од три месеца научио Игре из Понишавља. Осим старијих играча, у подмлатку су се нашли и нови фолклорашки који су заиграли 2006. године од почетка па до краја испоштовали стручне инструкције уметничког руководиоца Кристифора Брцана – резултат није изостао.

Током вечери, хитроноги играчи Баната одушевљено су поздрављени и због извођења победничке, златне кореографије са прошлогodiшње Европске смотре српског фолклора – „Рогал” је био освајачки и у Бечу а није подбацио ни у Деци!

Приликом божићњег програма, нису подбацили ни млади музиканти, вешти инструменталисти Марко Ђорђевић и Филип Адамов. Њихово уклапање у Оркестар „Банат” јесте потврда да се у ансамблу велика пажња посвећује и младим музикантима за шта су заслужни Стојан Брцан, шеф оркестра и Јосип Будимчевић.

„Ибарски Колашин” у извођењу КУД-а „Банат”

Шлаг на торту, приликом божићњег концерта Баната, значила је нова кореографија која ће дуго остати у памћењу и само се можемо надати да ће је Дешчани често, изводити. „Ибарски Колашин”, кореографија Ибиша Кујевића заслужује све похвале а њеног увежбавања су се у последњих петнаест година прихватили једино Врбашани предвођени уметничким руководиоцем, кореографом Љубомиром Вујчином. Креатор многобројних успеха Дешчана био је одлучан да и фолклорашима Баната пренесе игре са Косова које красе многобројне песме (чак 11 песама има), вокална поигравања а у међувремену се на бини мењају и веома брзи кораци. Приликом увежбавања ко-

реграфије, и сам уметнички руководилац ансамбла Кристифор Брцан имао је трему (искрено је признао), но, крајњи резултат је био задовољавајући. Наиме, играчи су и најтеже препреке успешно савладали а громогласни, френетични аплаузи публике, узвици „браво”, који дуго нису хтели да утихну били су прави доказ сјајног успеха нове кореографије у вези са којом су многи поставили питање „зашто се на овогодишњу Европску смотру српског фолклора – која ће се одржати у Врбасу – не понесе Ибарски Колашин?”.

О том питању одлуку ће донети руководство Баната а након предивне кореографије за очи, уши и душу, предстоји увежбавање, тачније при-

вођење крају друге кореографије која носи назив „Гњилане”!

Отпочеле су припреме и за фолклорни део Сабора српске културе у Мађарској који ће се, према предвиђањима, одржати у марту, Дешчани би се ове године желели представити и на Народном фестивалу у Српском Ковину а своје снаге одмерити и на Европској смотри српског фолклора. Наравно, фолклорашки ће настојати да удовоље свим позивима, потражњама од којих, сваке године има све више и више!

Осим стручног рада, посебно ваља истаћи учешће Дешчана у Интеррег конкурсима, наиме, након првог неуспелог покушаја, руководство Баната поднело је чак три конкурса! Један је поднет са Врбашанима у циљу што успешнијег приређивања Европске смотре српског фолклора, други се односи на организацију дечјих табора које су Дешчани иницирали заједно са Кањижанцима (у оба случаја „Банат” је наведен као партнер) а трећи садржи размену ђака – српских и мађарских – између Дорослова и Деске. Овај последњи пројекат је по садржају најбогатији и како је најавио Кристифор Брцан, председник Баната размишља о дугорочној сарадњи између два насеља.

У сваком случају, Културно-уметничко друштво „Банат” силовито је кренуло у нову 2007. и малтене је сигурно да ће и ова година, из аспекта ансамбла, протећи у знаку многобројних успеха и позива за разна гостовања!

Предраг Мандић

Потписан уговор о сарадњи мањина у Печују

У Печују, након мањинских избора одржаних 1. октобра 2006. године, формирано је девет мањинских самоуправа међу којима се налази и месна српска мањинска самоуправа.

Бирано тело Срба у Печују је од самих почетка подржало сарадњу са осталим бираним телима мањина,

штавише, на иницијативу Градоначелничког уреда, у престоници Жупаније Барање 1999. године основан је Савет удружења мањинских самоуправа. Оновремено, поменута иницијатива сматрала се новином и након протеклих година сазрело је да се и у уговор који регулише однос Локалне самоуправе и Савета удру-

жења мањинских самоуправа уграде нови елементи. Ти новитети тичу се делокруга организације у којој се, пре свега, налазе представници народносних бираних тела – српску мањину представља др Милица Павлов, потпредседник Самоуправе Срба у Печују.

Будући да је изнова формиран Са-

вет удружења мањинских самоуправа у Печују, пред сам крај прошле године у седишту Локалне самоуправе дошло је до потписивања уговора о удруживању мањина у престоници Жупаније Барање. Потписивање документа добило је свечане оквире а уговор су својим потписом оверили, између осталих, и Петер Ташнади, градоначелник Печуја те Радован Горјанац, председник месне српске мањинске самоуправе.

П. М.

Радован Горјанац потписује документ о сарадњи

Божићни поклони чанадским српским породицама

Самоуправа Срба у Чанаду већ годинама излази у сусрет оним породицама којима је неопходна помоћ, добро дође подршка. Пlemenитост бираног тела Срба у овом поморишком насељу до изражаја долази током празника над празницима Божића а тако је то било и овом приликом.

Двадесет српских кућа радовало се божићним поклонима месне српске мањинске самоуправе... У поклон-пакетићима су се нашли кафа, чај, слаткиши, зачини за јела и једна флаша шампањца а расподелу божићних пошљих извршили су

Фрањо Колар, председник, Аурел Хиђишан, потпредседник и Сава Гедош, члан Самоуправе Срба у Чанаду.

Оваква пажња чланова бираног тела Срба у овом насељу у многим је изазвала ганутост, наиме, у бројним српским кућама живе старије особе којима је преко потребна помоћ. Достављени божићни пакетићи значили су им веома пуно а како је Фрањо Колар, руководилац бираног тела Срба у Чанаду истакао, сличне племените акције могу се очекивати и у будуће.

П. М.

Српска нова година у Бати

Славље у добром расположењу

Борба с инструментом

Сви они који су одлучили да на дочек српске Нове године отпутују у Бату, учинили су прави потез, јер иако је славље организовано по први пут, посета и шти-мунг били су заиста изванредни. Уз музицирање оркестра Културно-уметничког друштва „Први партизан“ из Ужица, у колу се ухватило и старо и младо, а гости су дошли са свих страна: из Стоног Београда, Будимпеште и других насеља у Мађарској, из Србије, па чак и са далеког Мартиника. Скупили су се пријатељи, рођаци, љубитељи наше музике и незаборавне журке.

Прихвативши понуду Ужичана,

који су пре две године у Бати остварили запажено учешће на летњем музичком фестивалу, српска самоуправа у сарадњи са црквеном општином, направила је прави потез, јер је сала месног дома културе после десет часова већ била мала да прими све заинтересоване. Гостујући оркестар свирао је одлично све до поноћи када су присутни отпевали српску химну „Боже правде“. Уследила су затим новогодишња честитања, а најбоље жеље овом приликом упутила је и председница српске самоуправе Катица Радован. Са мањим паузама весеље је потрајало до раних јутарњих саги. **С. М.**

У Помазу помпезно!

Паљани и Помазлије направили одличну атмосферу

Подмлађена српска самоуправа и ове године 13. јануара увече дочек српске Нове године организовала је у месном дому културе. Више стотина људи из Помаза, Калаза, Сентандреје, Чобанца, Будимпеште, веселили су се те ноћи уз изванредно музицирање оркестра Иштвана Ковача из Мохача. У Помазу су јулијанску 2007. дочекали и амбасадор Републике Србије, Предраг Чудић, амбасадор Босне и Херцеговине, Бранимир Мандић, висока делегација побратимљеног града Пала

у Републици Српској, као и високи представници друштвено-политичког и јавног живота града.

Непосредно пред поноћ у име српске самоуправе присутне госте поздравио је Петар Михли, а затим је срдачне честитке у новој години упутио и помашки парох, о. Љубисав Милисавић. Први минути јулијанске 2007. дочекани су уз звуке химне „Боже правде“, а потом је весеље готово без паузе настављено до раних јутарњих саги. **П. М—С. М.**

Завршена прва фаза обнове Текелијанума

Интернат почиње да ради

После 55 година Текелијанум поново отвара врата ђацима и студентима

У присуству великог броја новинара из Србије, односно Војводине, у суботу 13. јануара после више од пет деценија Текелијанум је поново отворио врата за ученике и високошколску омладину из матице. Свечани чин предаје највеће српске задужбине после Хиландара обавили су Његово пресвештенство епископ будимски гдин Лукијан и председник Владе Аутономне покрајине Војводине, Бојан Пајтић. Владика Лукијан потом је осветио просторије бившег Текелијиног завода, а у краћој поздравној беседи између осталог је рекао:

— Овај град којег симболизују мостови, данас је добио један посебан, духовни мост који треба да повеже два народа, а пре свега омладину из матице и ону која живи овде. Интернат је грађен на старим темељима и идејама, које је установио још Сава Текелија, а то је зближавање људи и народа. Дуго смо чекали, али смо ипак дочекали и доживели и овај дан да се после много деценија интернат поново отвара за оне којима је намењен и то захваљујућу пре свега Влади Аутономне покрајине Војводине.

Епископ будимски господин Лукијан затим је председнику АПВ, Бојану Пајтићу уручио пригодан поклон и посебно поздравио првог директора Текелијанума, о. Мирослава Шешевића, пароха у Будимпешти.

На конференцији за штампу у Галерији епископа новинари су имали прилику да чују основне информације о току обнове, основној функцији и будућим намерама у вези са коришћењем зграде. Преко 200 хиљада евра до сада је уложено у рестаурацију трећег и четвртог спрата намењеног привременом смештају 90 особа. Вишекреветне собе потпуно су опремљене за боравак ђака и студената, а гости овде могу да дођу већ сада.

Идејни пројектант обнове је архитекта Пал Гетингер, који је учинио заиста све да у складу са пропи-

сима о заштити споменичког наслеђа, у највећој могућој мери задржи првобитне карактеристике објекта и прилагоди га потребама 21. века. Оно што ће представљати највећи залагај јесте рестаурација свечане сале и фоајеа, којима стари сјај, како се очекује треба да буде враћен у току ове године, рекао је између осталог овом приликом председник АПВ, Бојан Пајтић:

— Пресрећан сам што смо завршили интернат који 55 година није функционисао и што зграда има овако велики капацитет. Лично сам инсистирао на томе да посао мора да буде урађен врхунски, а интернат опремљен тако да изгледа лепо. Сада предстоје нови радови и нови подухвати. Интернат је био практично заборављен, а сада изгледа заиста светски. Овде ће долазити екскурзије и студенти на студијске боравке, дакле обављаће се едукација наших основношколаца и средњошколаца, али и научних радника. Овај простор дакле пружа велике могућности и користиће се на различите начине, а пре свега у културно-просветне и научне сврхе. Ми смо већ предложили неке програме у вези са доласком деце и обиласком најважнијих институција и знаменитости у Мађарској.

Простор је снабдевен директном интернет линијом, набављени су клима уређаји, дакле створени су најмодернији услови.

Српска заједница у Мађарској је овде домаћин, уз Епархију будимску, која представља институцију српске заједнице. Ми управо због ње обнављамо садржаје Текелијанума везане за културу. Овде ће моћи да се одржавају различите манифестације и програми и ми желимо да у овом простору уживају сви. Сигуран сам да ће српска заједница бити добар домаћин свој деци која буду долазила из матице. Очекујем да посао у овој години буде комплетно завршен. Ми смо и до сада били брзи и ефикасни и нема разлога да то и надаље не буде тако. **С. М.**

Обновљени интернат очекује српске студенте

Новогодишња веселја на југу Мађарске

Срећна Нова – јулијанска!

Због тринаестодневне разлике између грегоријанског и јулијанског календара, а овог другог се и даље придржава Српска православна црква, Срби у Мађарској су 13. јануара испратили стару а 14. јануара топло поздравили први дан у новој календарској години. Том приликом, у бројним нашим насељима приређен је дочек српске православне Нове године па су тако новогодишња веселја на југу Мађарске уприличена и у Медини, Мохачу, Кашаду и Десци. Свугде је било опуштено, весело, раздрагано...

У **Медини** је настављена стара традиција да се у овом селу, једином у Жупанији Толна где живе Срби, приређује дочек српске Нове године. Он је 13. јануара уприличен у згради бивше Српске вероисповедне школе. Ове године, у односу на претходне, окупио се скромнији број мештана и дуго је изгледало да се неће одржати новогодишња прослава, међутим, у последњем моменту ипак је донета одлука да се испоштује и овај празник, традиција. И док је избор младих Мединчана пао на Српски Ковин и Бату, дотле су они малчице „старији“ одлучили да последње сате старе и прве тренутке нове године проведу у свом клубу где је малу, но веома веселу заједницу од петнаест чланова забављао најпре двочлани „оркестар“ у саставу Милан Козић (тамбурица) и Пера Рафајловић (контрабас) којима се касније бегом придружио Ранко Сокић. Чика Милан Козић, наравно, понео је са собом и нераздвојну виолину, међутим, овом приликом тамбурица је била она која је доминирала у рукама познатог свирача који је успут, по обичају, добацавао и шале изазвавши смех и добро расположење присутних. Јело се, пило, веселило а онда, у поноћ, Сокићи, Рафајловићи те представници породица Козић и Ракић из свег грла отпевали су „Химну светог Саве“ означивши да је куцнуо час српске православне Нове године.

Пријатна атмосфера је доминирала и у наставку новогодишње ноћи а испраћајем старе и дочеком Нове године Мединчани су још једном по-

Новогодишња гужва у Десци

тврдили своју приврженост обичајима: доказали су да и у Жупанији Толна живе свесни Срби који верно и одано негују старе српске традиције.

У **Мохачу** се већ традиционално приређује дочек српске Нове године... Главни организатор новогодишњег веселја је месна српска мањинска самоуправа која се и ове године, 13. јануара, потрудила да у мохачком Српском клубу буде весело, незаборавно. Присутнима се, најпре, поздравним речима обратио Душан Мате, председник Самоуправе Срба у Мохачу а затим је уследила забава до миле воље. Као и претходних година, и овај пут са месним малобројним Србима веселили су се Шокци и Мађари, симпатизери Срба, људи добре воље. Уз звуке хармоника Иштвана Ковача и Петера Илеша те других сјајних музичаната, близу педесет људи је ћаскало, дружило се, певало а запевао је и Раде Сенић из Кнежева, Републике Хрватске, велики и одани пријатељ Мохачана. Изашао је свим молбама, жељама а када је одржао кратку паузу онда се повело коло. Повели су га Марика Козић и Жељко Пејић а није могао да одоли ни Светозар Петковић коме су цигански свирци често пута свирали чобанске песме.

Сјајној атмосфери, иначе, придружила се и веома богата трпеза: укусна јела и разноврзни колачи а нису изостала ни ића, пића. Веселје је било на врхунцу и у поноћ кад је одјекнуо „Марш на Дрину“ а затим су

Веселје у Мохачу

уследиле здравнице те поздравне речи Душана Матеа, председника бичаног тела Срба у граду на Дунаву.

Новогодишње славље настављено је у раздраганој атмосфери а звуци хармонике, речи задовољства младих и старих, људи разних националности на челу са мохачком Србадијом чули су се још и у ранојутарњим часовима, што је још један доказ да су се месни Срби и њихови пријатељи, симпатизери и овом приликом весело провели и оптимистички закорачили у нову 2007. годину.

Весело је било и недалеко од Мохача, у **Кашаду**... Власник Гостионице „Хорват“ одлучио је да приреди дочек српске Нове године у нади да ће успети привући не само Србе из Шиклоша, Харкања и Виљана, него и Србе из Хрватске. У томе је успео па се у угоститељском објекту окупило близу 150 људи који су имали прилику да уживају у српским специјалитетима – ћевапима, пљескавицама а чак су испечена и два прасета – и доброј музици и пе-

сми. За добар штимунг гостију побринуо се Оркестар „Подравка“ из Мартинаца а новогодишње веселје трајало је све до зоре.

Најлуђа ноћ, весело и празнично, обележена је и у **Десци**! Слично претходним годинама, и овај пут главни организатор дочека српске Нове године била је месна српска мањинска самоуправа предвођена председником Кристифором Брцаном. У Ресторану „Szép Ponka“ (Лепа Јелена) поред мештана вољу за безбрижном новогодишњом забавом показали су Срби из Новог Сентивана, Сирига и Сегедина а у Деску, на новогодишње веселје, допутовала је и педесетпеточлана српска екипа гостију из Чанади, Румуније, на челу са Васом Стефановићем, референтом тамошње локалне самоуправе. На тај начин, близу 300 гостију се шћућурило у ресторану где су након поздравних речи Кристифора Брцана, председника Дешчанске српске мањинске самоуправе зашвирили свирци из Бечеја, чланови Оркестра Мише Силашког који су неуморно свирали све до јутарњих часова. Музиканти из матичне нам земље на репертоару су имали „све и свеја“, певало се, играло и веселило а тачно у поноћ настао је урнебес, врисак. Химна „Боже правде“ означила је спајање казалики, Нову годи-

Пера Рафајловић и Милан Козић свирају у Медини

ну! Уз освежавајуће шампањце уследиле су здравнице Новој која је отпочела својим одбројавањем.

Новогодишња ноћ настављена је у сјајном расположењу којем су допринеле и томболе. Већ више година Самоуправа Срба у Десци и путем новогодишњег веселја доказује своју племенитост, спремност да пружи несобичну помоћ, наима, приходом од продаје томбола већ на самом старту нове календарске године потпомаже Српско забавиште и Српску основну школу. Деца ће, свакако, бити радосна када им се куповином разних потребшттина у вредности од 130.000 форинти отвари сан а многима се већ 14. јануара испунила жеља. Они, срећнијих руку, већ првог дана у Новој години били су подарени а остали, којима се срећа није намештила, нису били тужни јер су задовољство нашли у песми, игри, дружењу, веселу које је трајало све до јутарњих сати. И Срби у Поморишју весело су кренули у нову 2007. годину.

Предраг Мандић

Књижевник Давид Албахари о свом новом роману „Пијавице”

Прича о предрасудама које мењају људе

Књижевник Давид Албахари припада, нажалост, врло бројној популацији коју обично називамо новом српском интелектуалном емиграцијом. Један од наших најпревођенијих писаца већ скоро деценију и по живи и ствара у Канади. Пише на српском, а своја дела објављује углавном у матици.

Недавно је из штампе изашао његов роман „Пијавице”, који понавља више говори о људским предрасудама, о томе како оне мењају људе и праве од њих слепо послушна створења, спремна да ураде све што се од њих затражи. Албахари се у овом роману више него икада раније бави свакодневицом, односно једним актуелним проблемом. Питамо га: шта је утицало на ту промену?

– И мене је изненадио тај уплив свакодневице у моју прозу. Када сам почео да пишем „Пијавице”, имао сам на уму обичну љубавну причу између једног Земунца, Србина, и једне Београђанке, Јеврејке; потом је прича кренула у правцу историјског романа о земунској јеврејској заједници; и та прича се на крају преобразила у приповедање о антисемитизму. Могло би се рећи да је стварност надвладала историју и емоције, с тим што је антисемитизам овде само симболични представник све присутније и све раширеније нетрпеливости према особама које другачије изгледају, мисле или говоре. „Пијавице” су заправо роман о предрасудама које мењају људе и праве од њих створења која слепо слушају и спремна су да ураде све што се од њих тражи. Такве предрасуде нису

нека посебна одлика данашње Србије већ постоје у целом свету, и моја прича је смештена у Београд и Земун само зато што то подручје најбоље познајем. „Пијавице” се исто тако односе на Канаду, Хрватску, Француску или било коју другу земљу. Свугде постоје људи који, попут каквих пијавица духа, настоје да исисају из нас свако осећање добротe и тако нас препусте владавини стране зла.

Главни јунак романа, колумниста листа „Минут”, након текста о порасту антисемитизма у Србији, бива претучен и живи у опасности. Да ли су „Пијавице”, на неки начин, ангажована књижевност?

– Никада нисам био сигуран шта термин „ангажована књижевност” заиста означава, а сада је можда касно да учим. Ако тај термин подразумева одређени политички ангажман, онда тога нема ни у роману ни у његовом творцу. Ако подразумева бављење стварношћу и актуелним проблемима, онда тога има у роману, али то за мене има другостепену вредност. За мене је у првом плану оно што сам од пост-модерних вредности унео у роман – поигравање жанром, непрекидно укључивање референци на моје раније приче и романи, писање о писању, и напосок чииеница да је то још један мој роман који заправо не постоји. Наиме, ако је он крају закопан, онда читалац чита нешто друго, као што у роману „Мамац” не чита причу о мајци коју приповедач жели да напише. Наравно, постмодерни елементи у мојој прози нису више у првом плану као у, рецимо, причама у збирци „Јед-

ноставност” или роману „Цинк”, и већина читалаца их вероватно неће приметити током читања „Пијавица”. Тако је, и за њих и за мене, заправо боље.

Стварна опасност и параноја се преплићу у вашем роману. Откуда повод за бављење том темом?

– Проблем са паранојом и јесте у томе што никада нисмо сигурни колико је она стварна. С друге стране, имајући у виду да сви верујемо у одређену повезаност ствари и збивања, могло би се рећи да је параноја – у смислу веровања да су ствари повезане на неки начин који их доводи у везу са нама – природно стање нашег духа. Мој јунак слуги да се нешто догађа, али не може – и ви сте ту сасвим у праву – да оцени да ли је он доиста уплетен у то или му се само причини. Ствар се не разрешава из простог разлога што причу не казује свезнајући приповедач већ управо онај који није сигуран шта се догађа. То вам је као у оним америчким филмовима о заверама у којима се на крају, таман када помислите да је завера раскринкана, појави још један тајанствен лик који прислушкује или мотри, показујући да увек постоји нови, виши ниво завере, односно, да параноја нема краја.

Рађња вашег претходног романа „Светски путник” одиграва се 1998. године, баи као и ова нова прича. Због чега је та година толико важна за вас?

– Ту годину видим као последњу годину у којој су, бар за мене, људи и ствари исти као и 1994. године, односно, онда када сам отишао из Србије. После бомбардовања у пролеће 1999. дошло је до велике промене у људима, вероватно због тога што су тада доиста искусили терет рата, и када сам дошао у Београд у децембру те године, нисам могао да препознам многе од мојих познаника. Стога се, када пишем, још не усуђујем да прекорачим ту црту поделе, иако сам свестан да је то можда погрешна процена. Сви смо, на крају, жртве неких заблуда, зар не?

„Пијавице” представљају нешто ново и када је о форми романа реч. Мајстор сажетог исказа и борац за кратку причу, пише „Пијавице” од триста страница. Како је дошло до тог преокрета?

– Неке приче једноставно траже више простора и отимају се сажимању. Будући да сам хтео у овај роман да унесем неколико паралелних прича, триста страна је било неопходно за све њих. С друге

Давид Албахари

стране, моји покушаји писања романа почели су крхким, фрагментарним „Цинком”, а сваки наредни покушај био је дужи. „Пијавицама” претходи „Светски путник” који такође није био кратак. Изгледа да се мој приповедачки дах згушњава када настоји да исприча кратку причу, односно, да се шири када треба да исприча романескну повест. Оно, међутим, што је за мене важније јесте да се нису изменили моји поетички ставови. И прича на триста страна само је фрагмент наспрам дуже структуре времена и историје.

Занимљиво је да је и овај роман стао у један једини пасус. Зашто?

– Тај облик романа одговара ми из више разлога. Пре свега, допада ми се када су странице потпуно црне од слова. Могло би се рећи да тада осећам чист естетски ужитак који извире из самог текста. Осим тога, задовољава ме и форма таквог текста, у којем нема отвора и пукотина које настају када је текст уобличен од пасуса различите дужине, дијалогом и поглавља. Тада се текст претвара у својеврстан лабиринт из којег се, када се једном уђе у њега, може изаћи једино на крају – нема других прекида, нема уточишта где се читалац може одморити и евентуално побећи из текста – када једном уђе у тај пасус, нема му друге него да иде до краја. Са списатељске тачке гледишта, писање у једном пасусу приморавало писца да непрекидно пази на ритам приповедања који не сме да се мења, нешто као звук бас гитаре у реге музици. Дакле, писање у једном пасусу је изазов за писца у подједнакој мери у којој је читање тог пасуса изазов за читаоца. Ако нема таквог изазова, онда је чин писања, као и чин читања, у суштини безвредан.

На крају да додам да том формом изражавам захвалност писцима који су својим писањем у дугим реченицама и пасусима утицали на мене: Фокнер, Бекет, Бернхард, Сарамаго, Хандке.

Д. Ј.

Култни или напоран писац?

Давид Албахари рођен је 1948. године у Пећи, а у Београду је студирао енглески језик и књижевност. Прву збирку кратких прича „Породично време” објавио је 1973. Постао је популаран у књижевним круговима другом књигом „Опис смрти”, за коју је добио награду „Иво Андрић”. Године 1991. постао је председник Федерације јеврејских заједница Југославије, а радио је и на евакуацији јеврејског становништва из Сарајева. Преселио се 1994. са породицом у Калгари, где и данас живи. Добитник је НИН-ове награде за роман „Мамац”, 1996. године.

Давид Албахари је, по многим, писац прилично затвореног, на моменте чак херметичног израза, аутор који захтева не само велики читалачки напор, већ и пуну сарадњу читаоца у изграђивању значења појединих дела. Упркос томе, он је током свог готово тридесетогодишњег присуства у српској литератури стекао не само неподељену наклоност критике, већ и прилично велики број читалаца. Интересантна је појава да се међу љубитељима књиге у Србији тешко наћи читалац који нема јасно изражен вредносни став према Албахаријевом опусу: с једне стране налази се прилично широк слој обожавалица његове прозе, међу којима он често представља правог култног писца, док се с друге стране налази нешто ужа група оних којима изразита сложеност његовог израза ствара прилично јак отпор.

Критика је од самог почетка прихватила Албахаријево стваралаштво уз изузетно похвалне оцене, почев од најранијих приказа прве збирке, када је у приказу „Породично време” Богдан А. Поповић закључио да је приповедачка полазишна позиција „за даровитог младог писца... од непроцењиве вредности”, па све до скорашњег суда Васе Павковића да је само питање времена „када ће свет препознати великог писца српског језика”. Албахаријева остварења превођена су на француски, немачки, енглески, хебрејски, пољски, италијански, македонски, мађарски, словеначки, и албански језик.

Кумство – најраспрострањенији српски ритуални обичај

„Што је Бог на небу, кум је на земљи!”

Кумство је један од најраспрострањених ритуалних обичаја код Срба, а од велике је важности и међу осталим Јужним Словенима. Да се кум цени и поштује више од свега, доказ су и неке народне изреке. У Срему се, на пример, каже: „Кум па Бог!”, на Косову: „Што је Бог на небу, кум је на земљи!”, а у источној и југоисточној Србији: „Кум се поштује највише на свету. Бог па кум!”.

Према предању, кум се поштује са одређеном дозом страхопоштовања. Када се пролази поред кумове куће треба, обавезно, скинути капу. Писано предање каже како без кума не може да се прослави, свакако најважнији хришћански празник, Божић. Кум се увек позива на други дан Божића са својим најближим сродницима. Због тога је он божићни кум. Даље, на крсној слави кум је опет главни гост. Без њега нема свадбе, крштења, стрижења оваца... Зато је он, не само свадбени, већ и крштени и стрижебни кум.

Кум и кумство превазилазе свакидашње обичајно веровање. Кумство је обичај који се склапа из разних потреба и на разне начине, док је у свему томе најважнија личност кума. Кум је, дакле, нека врста култа личности, који се подиже на пиједестал божанства. Православни хришћански кум има ореол хаџија, светог човека, оног који је посебне вредности, важности и божанског порекла, а његова анатома, клетва, проклињање сматра се тежим од клетве оца или мајке.

Међутим, основно питање је: да ли је кум хришћански ванканонски светитељ, паганско божанство или посредник између словенских богова и племенске заједнице? Да ли је он нека врста неформалног, али опет присутног свештеника који својим заступањем и приношењем жртви треба да умири гнев предака и утихне вику богова? Како је кум култна личност којој се пуно поклања и даје, тако се од њега увек пуно и очекује. Кумовске обавезе уопште нису мале. Он треба све да засени својим даровима.

Дакле, ко је кум? Шта је кумство? Где су корени? Чему толика морална и духовна важност?

Кумовска слама

Полазећи од чињенице да је кумство једна јако стара словенска обичајна институција, у домаћем православном култу кума може се веома лако уочити једно скривено старинско божанство, кога је христјанизација асимилувала и преобразила у четири змиска свеца, при том остављајући његов пагански ритуални поступак нетакнутим у већем делу и проглашавајући га хришћанским обредом.

Разни пагански обичаји, по својој области, природи, рангу и култу слављења, распоређени су на неколико главних празника који су везани за разне хришћанске светитеље. Сви светитељи су распоређени у четири сезоне годишњих доба. Свети Сава, свети Јован, свети Арханђео,

Чија је реч „кум”?

Постоје полемике око етимологије речи кум. В. Чајкановић указује да је та реч мање или више заједничка, словенска (српска, руска, пољска, бугарска), што по њему доказује да је то врло стара предхришћанска установа. Са друге стране, Н. Нодило тврди да речи кум и кума, иако Словенима заједничке, нису изворно словенске, већ славенизирани латинитети.

Све у свему, кумство има вредност крвног сродства, а старо словенско божанство, божанство крвног сродства, наставило је да живи у представнику кумства, светом Јовану. Сасвим разумљиво, јер чињеница је да је он крстио Господа Исуса, па је према томе божански заштитник кумства.

свети Никола и свети Мрата припадају оним свецима који имају своје празнике у зимским месецима.

У вези са тим, значајан је још један доказ који се налази у самом имену једног нама познатог сазвежђа на небу и у народним веровањима о том сазвежђу. Вуков речник наводи причу у Срба како је кум од кума украо бреме сламе, па како је носио, слама је испала и просипала се путем, а онда је Бог сламу купио и ставио на небо за вечни спомен. Од тада је Кумовска слама назив за „дугу светлу пругу преко целог неба, састављену од безброј ситних звезда, видљивих за време звезданих ноћи”. Назив, свакако словенски, познат је још и Бугарима и Грцима. Етимологија на основу заједничког индоевропског веровања гласила би да је „Кумовска слама пут којим душе иду на небо”. Пошто на том путу душе имају своје вође, српска Кумовска слама била би пут којим их води божански кум, свети Јован, те указује на могућност да је његова дужност да умрле одведе прецима.

Духовни сродник

Постоји још једна, такође, јако стара религијска установа, која је повезана са божанством кумства. То је вештачко сродство, које се другачије зове и духовно. Кумство је најјаче духовно сродство у нашем народу. То је мистично крвно сродство, које се углавном склапа усменим путем или церемонијално, мешањем или пијењем заједничке крви или вина, али увек у присуству божанства кумства које се призива да установи мистично крвно сродство.

Дакле, божанство кумства је по својој природи подземно, божанство које је засновано на табуу крви као неприкосновености везе крвног сродства. За оне који су се окумили и постали кумови важи закон егзогамије. То је заправо једно обичајно право по народном схватању, где се

након установљавања духовног сродства кум сматра и за стварног крвног рођака, тако да са њим нема склапања бракова, као ни са његовом децом. Православна црква је забранила закон, дајући уредбе када се може остварити брак са кумом и његовим потомцима. Зато се за кума узима човек који није сродник по крвној линији, обично из имућније куће, да би могао да помогне у случају нужде. Никако се не узима комшија да не би дошло до свађа, које су, иначе, уобичајне међу суседима. Кумство се отказује само у случају када умиру деца, када кум осиромаша, а може и да се привремено откаже када је кум у жалости а треба да присуствује свадби или крштењу. Ако се кум мења, од њега мора да се тражи, најпре, опроштај, па тек онда долази нови кум. Човек може да се окуми и са животињом, нпр. вуком да не би дирао стада, а за узврат човек га не убија.

Посредник између живих и мртвих

Кум је посредник између живих и њихових мртвих предака. Када се даје име новорођеном детету, кум је посредник који успоставља сродничку везу између детета, његове породице или племена. Он даје име којим констатује да се предак у детету инкарнирао.

Даље, на свадби кум је тај који уводи младу у нову породицу и мистичним путем ствара сродничку везу. На крштењу, ако је дете болесно, узима се за кума први који наиђе на путу до цркве (тако што се постави дете на раскршће и чека се), а ако је дете здраво, крсти се тек након четрнаест дана, јер се сматра да је некрштено дете под влашћу ђавола. Кум је заступник пред Богом и он се одриче ђавола и исповеда веру, у име детета – уместо детета.

Дете се по први пут шиша тек када напуни годину дана и тада кум приноси жртву, прамен кумчетове косе, његовим прецима да би их смирио јер траже освету. Овакво, шишано

кумство усталило се и у окупљавању Срба и Турака (јер они на мокром хришћанском не могу учествовати). Оно је најстарије јер потиче из предхришћанске епохе. Ако је дете болесно, изнесу га на раскршће па га ошиша онај ко први наиђе.

Дакле, крштено кумство је само похришћана форма шишаног. Када се дете роди болешљиво или дете родитеља чија деца умиру, поштује се обичај који се изводи изван куће, тј. на раскршћу путева”. Родитељи тамо моле првог пролазника да буде детету кум, или нпр. на Косову где се дете положи лицем ка земљи, а глава му је на истоку. Онај који пронађе дете окреће му лице навише, што је знак прихватања детета и симбол ослобађања од смрти. Кум је у овом случају заштитник од болести.

Заштитник од вукодлака

Дакле, постоје два такозвана сува (шишано и венчано), једно мокро (крштено), кумство из нужде (на раскршћу) и кумство у капи. Кум изводи церемонију шишања детета у складу са црквеним обичајима, а на његову главу ставља нову капу. Највероватније некадашњи симбол племена, али она може бити и амајлија, лични талисман. Коса детета предаје се владајућем духу или анђелу чувару који је повезан са духом предака, а затим се замочи у восак, остави или закопа испод младог ружиног дрвета. Тако, дете пролази кроз обред прелаза, све док се не крсти и не добије надимак који га штити. Обредом прелаза учвршћује се детова сигурност и идентитет који га везује чврстом везом са заштитником који је одговоран за њега. Кум је, дакле, чаробњак који зна дечји надимак и капу која га штити. Вук Караџић каже да се кумовским именом дете штитило од вукодлака.

Колики и какав утицај је оставило кумство и култ кума на српски народ најбоље је видљиво у преводу Новог завета Вука Караџића, у Јеванђељу по Јовану, где каже: „... а кад кум окуси од вина”. Вук је највероватније превео овај део стиха уносећи и подржавајући православно свадбену праксу да кум најпре проба вино на свадби, што свакако доказује његов култни утицај на народ, али и на Вука као преводноца. Међутим, др Емилијан Чарнић у преводу тог истог текста са Грчког, критичког Нестле-Аландовог текста, каже: „... а кад трпезар окуси воду која је постала вино”, из чега се види да кум и кумство не припадају ни старозаветној ни новозаветној верској традицији, већ да су дошли са стране, из паганских културних утицаја.

Да ли су то тек неке ненамерне грешке у преводу, или докази да је старо божанство, мистични заједнички предак свих Словена, наставило свој живот и утицај у православном култу кумства?

Приредио: Д. Ј.

Прање икона

У бољевачком крају на светог Јована постоји обичај прања икона на реци или кладенцу. Тада се оне мало оперу од прашице и опет врате на своје место. Тог истог дана перу се ритуално и крстови у средини насеља или по пољима, али не они службени-црквени већ простонародни, српски.

Крстови и иконе остају су словенских идола, у облику пањева или кочева на којима су се тек мало виделе руке, а њихово прање у тзв. „некрштеним данима” представља чишћење трагова демона. Култ предака повезан је са кућним божанствима, који су чувари дома и огњишта, тако да је култ икона директно повезан са њима.

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (48)

Политичка достигнућа

У неколико претходних наставака смо видели какве резултате су донела Немањина ратовања. Понекад је, међутим, било лакше освојити неки град него га задржати, но Стефан Немања је чинио све што је могао да освајања учини коначним. То се види и по томе што је своју ранију доследну црквену политику применио и у новоосвојеним крајевима: у Нишу је подигао цркву Светог Пантелејмона, у Скопљу цркву Светог Арханђела Михаила, док је манастиру Светог Ђорђа код Скопља потврдио поседе.

Византија се, као што се могло и очекивати, није мирила с губитком тако важне територије као што је долина Мораве. Цар Исак II је у јесен 1190. кренуо против Србије. До одлучујуће битке је дошло код реке Мораве. По речима византијског беседника, окршај је био жесток, Срби су се храбро борили, али су на крају ипак поражени. После битке се византијски цар упутио према Нишу, потом према Београду, где се сусрео са угарским краљем, својим тастом, у намери да оснажи везе с њим.

Убрзо се показало да Византија, иако је извојевала победу, нема довољно снаге да се поново наметне Србији. Највише што је Исак II могао да постигне, било је привремено обнављање византијске власти у Београду, а вероватно и у Браничеву и Нишу. Зато је у преговорима, до којих је дошло, Византија Србији понудила нов однос: уместо вазалске зависности савезништво. Тај однос је требало да буде потврђен женидбом Немањиног сина Стефана синовцем цара Исака II. Родбинска веза са царском династијом огромно је подигла углед Немањића у очима савременика. Било је то, у ствари, међународно признање српске државе.

Поред политичког успеха, Немања је задржао и највећи део територија које је током дугих борби освојио. На северу је то била област између Западне и Велике Мораве, на истоку Загрлата (око Ђуниса), Дубочица, крај око Врања, на југу Косово и Лаб, затим Хвосно и Горњи и Доњи Пилот на Дриму. На западу је граница Србије обухватала Зету, Травунију и Захумље. Под влашћу Стефана Немање се, према томе, налазила велика територија од Јадранског мора до долине Мораве.

Последња деценија XII века је донела велике промене у политичким односима на Балкану. Слабљење Византије је омогућило Угарској да обнови своју ранију политику експанзије према југу. На удару угарског продора убрзо су се нашли и Србија и Византија. Тако је Стефан Немања пред крај своје владавине први пут морао да ратује и на северним границама. Некадашњи савезници су постали непријатељи, а некадашњи непријатељ, Византија, савезник.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Прича о (не)послушном дечаку

Сећам се једног дечака кога су учили да се лепо смеје. Говорили су му да је најважније лепо се смејати. Мораш увек да будеш срећан, говорила му је мама. Мораш да имаши широк и леп осмех за цео свет, говорио му је тата. Дечак би понекад пао, понекад би ружно сањао, понекад је имао потребу да плаче и да се скупи у мамином крилу. Не, говорили су родитељи, учили смо те да се смејеш. На шта то личи, леп и паметан дечак а плаче. Како си ти задовољно и насмејано дете, дивили су му се и миловали га по глави. Дечак је растао и није плакао. Понекад би се сакрио испод стола и пуштао сузе. Желео је да постане глумац па да понекад, на сцени, може пред свима да плаче. Ма не, говорили су му родитељи, озбиљни морају да заврше неке озбиљније школе.

Дечак се заљубио. Не, није она за тебе, нама треба нешто боље за нашег сина, опет су говорили родитељи. Онда се појавила девојка у коју су се заљубили мама и тата. И дечак је почео да је воли, мислио је да мора, да треба да је воли када је већ сви остали воле. Пристао је на морање, на „такотребање“, на „ред је“ и „време је“, смејао се док је у њему све плакало. Схватио је да су му од живота направили једно велико позориште и да му је дечачки сан испуњен, да он у ствари јесте глумац. Али, док су му сви срдачно аплаудирали дечак је схватио и да не уме до краја да одигра у тој романтичној комедији коју су му наменили, да све добија страховит драмски заплет. Једног дана је, сасвим случајно, подигао главу и видео да на свету постоје још неки људи, другачији, да је свет пун оних са којима може да се прича.

Тако је дечак упознао једну жену. Знао је да се она никоме неће свидети али се охрабрио и направио највећи корак на свету, коракнуо је према њој. Коракнула је и она према њему. Један, сада већ одрастао мушкарац са душом детета, има некога пред ким може да се смеје, пред ким може и да плаче. Понекад је загрли и шапуће јој читаве ноћи. Понекад се свађа са њом као да ништа на свету није важније од те свађе.

Нисмо те тако учили, рекли су му родитељи, ти више нећеш бити наш син, мораш да бираш... И тако је живот још једном направио једну неприхватљиву и немогућу комбинацију. За све, сем за једног одраслог мушкараца са душом дечака и жену која хода поред њега. Можда их срећеш и упрети прстом у њих али они то не примећују. Они живе своју бајку. И није наступио судњи дан.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Најављен 35. београдски Фест

У програмима предстојећег 35. Феста, који ће бити одржан у Београду од 23. фебруара до 4. марта, премијерно ће бити приказано чак шест домаћих филмова, најавио је 15. јануара на конференцији за новинаре Мирољуб Вучковић, уметнички директор Београдског међународног филмског фестивала.

Фест ће бити отворен премијером домаћег филма „Клопка“ Срђана Голубовића, а до 4. фебруара биће приказано још пет домаћих остварења: „Хамлет“ Александра Радојковића, „Два“ Младомира Пурише Ђорђевића, „Филм ноар“ Срђана Пенезића и Риста Топалског, реализован у српско-америчкој копродукцији, „Како сам постао херој“ Младена Матичевића и документарни филм „Забрањени без забране“ Милана Никодијевића и Динка Туцаковића, о забрањиваним филмовима у „црном таласу“ југословенске кинематографије.

Током десет фестивалских дана биће приказано 80 филмова, најављују организатори, а Фест ће бити затворен пројекцијом филма „Кајман“ Нанија Моретија. Долазак на овогодишњи Фест до сада су потврдили: Ники Карими, редитељка иранског филма „Неколико дана касније“, Огњен Свиличић, редитељ хрватског филма „Армин“, Борис Хлебњиков, редитељ руског филма „Слободно лебдење“, Андреа Штака, редитељка филма „Госпођице“, и Боб Рафелсон, аутор филма „Пет лаких комада“ и римејка класика „Поштар увек звони два пута“.

У оквиру радног дела Феста „Б2Б“, који пред-

ставља сусрет филмских професионалаца, ове године биће додељене три награде у вредности од по 7.000 евра за три најбоља пројекта у развоју.

Књиге, мапе и портрети – Београд деветнаестог века

У просторијама Библиотеке града Београда у Змај-Јовиној недавно је отворена изложба књига, мапа и портрета из деветнаестог века, која ће посетиоцима оживети изглед Београда крајем осамнаестог и почетком деветнаестог века. Изложба је посвећена двестотој годишњици освајања Београда, а приредило ју је Одељење старе и ретке књиге, и књиге о Београду Библиотеке града Београда. Изложба, између осталог, приказује како су изгледали српски устаници, ко је први објавио вест о борбама у Србији, ко је сведочио о овим догађајима, ко је о њима певао. Аутори изложбе, која ће бити отворена до 19. јануара, јесу Љубица М. Ђоровић, Никола Перишић и Лидија Тонтић.

Обележен Дан библиотеке града Београда

На основу података прикупљених из мреже библиотека града Београда, најчитанија књига на страном језику протекле године била је „Захир“ Паула Коеља, у издању „Паидеје“, а на листи од десет најчитанијих следе „Да Винчијев код“ Дена Брауна (Соларис), затим „Зовем се црвено“ Орхана Памука (Геопостика), „Мемоари једне гејше“ Артура Голдена (Народна књига), „Анђели и демони“ Дена Брауна (Соларис) и друге. Ово је саопштено 15. јануара, када је Библиотека града Београда свечано обележила седамдесет шест година постојања, додељујући своја традиционална признања.

...И

ТАЧКА

Порески рај. Град Б. је одувек био прави порески рај, у њему свако плаћа тачно онолико пореза колико сматра за довољно и поштено, али од градских власти тражи да све установе и услужне делатности функционишу на могућем највишем нивоу, но град, бар за сада, ипак, некако функционише, мада су трамваји и аутобуси све старији, школске зграде све трошније, а градска полиција патролира у униформама које су више за Историјски музеј него за свакодневну употребу, али пошто ни градски оци не воле баш превише да плаћају порез, у догледно време се ништа неће променити, све док и последњи трамвај не стане, док се и последњи болнички лекај не распадне, док полицијцима не провире прсти из цокула, и док се грађани не досете да нема те кафане на свету у којој на крају теревенке неко не мора да плати рачун.

◆

Приморје. Тог јануарског дана песник М. је у мајици кратких рукава седео у Градском парку, уживао у благодетима глобалног отопљења, и био је изузетно добро расположен, пошто је управо тада схватио да ће успети да оствари свој дечачки сан и да живи на обали мора, а да при том неће морати да напусти свој родни град, само да поживи довољно дуго и дочека да се на половима отопи одговарајућа количина леда – и једнога дана море ће се само појавити у његовој улици.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Европска покрајина**

Косово полако улази под окриље Европске уније, која је у лику председавајуће Немачке поручила да ће учинити све да не дође до новог неразумевања са Србијом. Немачки шеф дипломатије Франк Валтер Штајнмајер је у недавној изјави за „Bild am zontag“ рекао да ће одмах посветити пажњу Косову јер је предстојећа одлука о будућем статусу Покрајине тесно везана за питање стабилности у региону. „ЕУ, која ће на Косову преузети надлежности од УН, жели да на Косову изгради друштво способно за функционисање у којем ће сви грађани, Албанци као и Срби, моћи да живе мирно и безбедно“, казао је Штајнмајер.

Да је немачка јавност заокупљена статусом српске покрајине, говори и текст у магазину „Шпигл“, где се такође цитира став званичног Берлина, да је за Косово „тешко могуће решење које би задовољило обе стране“.

Из Брисела такође поручују да ће план за статус Косова бити представљен почетком фебруара, што је благо одступање у односу на претходну најаву да ће то бити одмах после избора у Србији који су 21. јануара. Питање је, међутим, да ли ће то несложним српским политичарима бити довољно времена да се договоре око састава владе. Један од кључних датума биће и 26. јануар, када ће Марти Ахтисари у Бечу са својим предлогом упознати чланице Контакт-групе.

Из седишта УН поручују да Ахтисари има прихватљиве понуде и за Београд и за Приштину.

Са друге стране, српски председник Борис Тадић покушава да се бави конкретним проблемима на терену, па је од УНМИК-а затражио да се спроведе истрага поводом догађаја у селу Бабин Мост, где је косовска полиција малтретирала Србе. Косово је као тема присутно и у предизборним говорима који се свакодневно држе по целој држави.

Још увек је немогуће предвидети шта ће се и којим редом догодити. Зависи и од тога колико ће администрација свих компликованих фактора у игри бити ажурна, јер се Албанцима жури, а Србима одлаже.

Тако Душан Јањић, из Форума за етничке односе оцењује да ће бити веома тешко да се у роковима који су задати нађе решење за статус Косова, повољан за обе стране.

Он сматра да ће на крају све пасти на душу Савета безбедности, а наметање одлуке добро ће доћи и званично Београду, као и Приштини, да са себе скину сваку одговорност. Београд неће признати независност Косова, а Приштини остаје да види како је бити под Бриселом. Оно што би људе у Србији требало да брине више од губитка покрајине, јесте како ће се ова несрећа одразити на политички живот. Да ли ће стварно доћи до радикализације зато што ће Коштуница у последњем тренутку прићи Шешељу пардон Николићу? Да ли Борис Тадић сме да се одрекне Ђелића, који је промовисан као будући српски премијер? Јер Коштуница неће да се одрекне функције. Ту су и Русија и Кина. Ко њима више одговара? Радикали или демократе?

ТЕКУЋА ТРАКА**Француска веза**

Француска полиција је ухапсила двојицу држављана Србије под сумњом да су у ту земљу пренели експлозив. Ухапшени су намеравали да четири килограма пентрита (експлозива велике разорне моћи), продају криминалним групама. Акција француске полиције координирана је са српским безбедносним службама које су у Београду такође откриле експлозив истог типа.

Повољни пасоши

„Слободна Далмација“ пише да у Србији постоји црно тржиште на којем је главна роба хрватски пасош. Један број Срба избеглих из Српске Крајине продаје своје путовнице за цену од 4.000 евра, тврде сплитске новине. Лист сматра да је тако угрожена безбедност Хрватске, али и ЕУ, у коју сада са хрватским „путовницама“ могу да путују српски криминалци и илегални имигранти.

Српски „Алкатраз“

У Пожаревцу је свечано отворен Специјални затвор за осуђене за организовани криминал. Реч је о посебној грађевини која представља затвор у затвору. „Алкатраз“ у оквиру Казнено-поправног дома Забела има најмодернију електронску опрему за надзор и може да прими 80 затвореника. Сређен по угледу на европске затворе будуће станиште Милорада Улемека Легије и осталих окорелих мафијаша биће по условима за живот далеко изнад просечног стандарда (слободних) грађана у Србији.

Откривен експлозив

У окружном затвору у Београду пронађено је 250 грама супстанце за коју се сумња да је експлозив. Врећица са „прашкастом материјом“ пронађена је скривена у бетону затворског шеталишта. Сумња се да је била намењена за бекство неког од виђенијих робијаша, пошто су у овом затвору смештени припадници најпознатијих кланова.

Протести оболелих војника

Војници који су за време ратова деведесетих били у Босни и на Косову верују да су оболели од рака и других тешких болести зато што су дуже били изложени дејству осиромашеног уранијума, јавља Би-Би-Си. На основу извештаја независних научника, који је 2002. наручило италијанско министарство одбране, код италијанских војника који су били у саставу међународних мировних снага на Балкану регистрован је повећан број оболелих од Хочкинсове болести (врста рака лимфних жлезда) и других облика карцинома. Сједињене Државе су 1995. за време рата у Босни испалиле, како се верује, око 11.000 комада муниције са осиромашеним уранијумом, док је током косовског конфликта употребљено још око тридесет хиљада комада исте муниције, наводи се у извештају Би-Би-Сија. Удружење војника каже да је до сада умрло педесет војника који су били у Босни и на Косову и да их је још око две стотине тешко болесно, углавном од рака.

Осуђени терористи у Босни

Прошлонедељном одлуком Суда БиХ у Сарајеву, за кривично дело тероризма Мирсад Бекташевић је осуђен на 15, Абдулкадир Цесур на 13 година и четири месеца, а Бајро Икановић на осам година затвора. За недозвољено држање експлозивних средстава, Сенад Хасановић је добио две и по године затвора. Раније, на основу признања кривике и нагодбе са тужиоцем, на две године затвора осуђен је Амир Бајрић, који је набавио експлозив Бекташевићу, Цесуру и Икановићу.

Постоје и чврсте назнаке да је Бекташевић, док је боравио у Шведској, под псеудонимом Максимус, преко интернета одржавао везу са недавно убијеним вођом Ал каиде у Ираку Мусабоом ал Заркавијем.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Спор око „новог приступа“ кризи у Ираку

Буш контра Конгрес САД

Амерички политички врх оштро се поделио око „новог приступа“ Ираку, који је прошле недеље прокламовао председник САД Џорџ Буш. Нова парламентарна већина, коју чине представници Демократске партије, прети да ће учинити све што је у њеној моћи да оспори остваривање плана шефа Беле куће за слање додатних 21.500 војника на ирачко бојиште. Опозиција, наиме, сматра да је победом на недавним парламентарним изборима добила подршку грађана да приведи крају национални ратни ангажман.

Најављене парламентарне резолуције, међутим, не обавезују администрацију. Све ударе законодаваца председник може да заустави вето. Да би вето био обеснажен потребно је да му се супротстави две трећине оба дома Конгреса, што делује готово неизводљиво јер демократе немају ни приближно такву већину.

Председниковом плану расте, међутим, отпор и међу парламентарцима из његове, Репуб-

Хапшење иранских обавештајаца

Акције америчких војника против Иранаца у Ираку део су војне офанзиве коју је одобрио председник Буш, рекла је државни секретар САД Кондолиза Рајс. Рајсова је рекла да је Буш одобрио хајку на иранске оперативце пошто су обавештајне службе упозориле на њихову појачану активност и смртност деловања. Војници САД су пре неколико дана ухапсили пет наводних иранских дипломата, тврдећи да те особе немају дипломатске пасоше.

ликанске, партије. Резерву према њему је изразио и сенатор Џорџ Војновић, а најоштрије је наступио такође републикански сенатор Чак Хејгел који је Бушов предлог назвао „опасном спољнополитичком грешком“. Оспоравање је било усмерено и према властима у Багдаду. Конгресмени сматрају да влада Нурија ал Маликија није показала спремност да се обрачуна са нерегуларним оружаним формацијама, па да се амерички војници тамо „заглављују“ на фронту међусобног обрачунавања шиита и сунита.

Кондолиза Рајс и нови шеф Пентагона Роберт Гејтс одржали су конференције за новинаре образлажући иницијативу Беле куће. Рајсова се сложила да је Малики досад подбацивао, али додала је да је сада исказао решеност да бескомпромисно делује. Гејтс је упозорио да „стрпљење Америке има границе“ и да ће она „преиспитати своју стратегију ако Багдад не испуни дата обећања“.

У међувремену је истраживање „Вашингтон поста“ и телевизије Еј-Би-Си потврдило да Бушов план нема подршку ни у широј јавности САД. Против слања додатних трупа у Ирак изјаснио се 61 проценат испитаника. Занимљиво је, такође, да је 57 одсто анкетираних рекло да сматра да САД не побеђују у рату и да немају поверење у ирачку владу.

Ситуација у Ираку се погоршава

Ситуација се погоршава, оценио је шеф америчких обавештајних служби Џон Негропонте, који ускоро треба да преузме место заменика шефа дипломатије. Наступајући пред сенатским Комитетом за обавештајне активности, он је нагласио да је Ирак у врло критичном стању, да је Ал каида достигла глобалне размере и да не смањује активности ни кад њени лидери гину. Негропонте је оптужио Иран и Сирију да помажу побуњеницима у Ираку.

ЕКО

НОМИЈА

Швајцарска на мети уједињене Европе

Француски рокер се сели у (порески) рај

Славна француска рок звезда Цони Холидеј недавно је одабрао нову домовину. Његово пресељење у швајцарски скијашки центар Гштад изазвало велике потресе који су уздрмали чак и највише државне врхове како у Француској, тако и у Швајцарској, па и шире.

Цонију је, наимае, досадило да скоро две трећине прихода преупућује у државну касу, па је са локалним властима из кантона Берн успео да испослужује по њега осетно повољнији порески аранжман. Какав је он сасвим прецизно, то нико не жели да саопшти, мада се зна да услови свакако нису престроги: довољно је да резидент у тој земљи проведе три месеца непрекидно, али и да у некој другој земљи не проведе више од шест месеци, без прекида.

Рокер је купио једну повећу колибу на брду и испланирао да у њој сваке године проведе шест месеци и један дан. То ће му омогућити да га – упркос томе што ће, како сам рече, увек „остати Француз“ у Француској не јуре порезници, будући да је он Швајцарац.

Французи су се због свега тога запрепастили, а нису изостале ни веома оштре реакције. Примера ради, Арно Монтенбур, портпарол Сеголен Ројал, социјалистичког кандидата за новог председника Француске, се недавно у медијима просто остврвио на „пореске рајење“ међу које је уз Швајцарску сврстао и Луксембург, Лихтенштајн, Монако, па и град Лондон. Монтенбур се, чак, залажио за конфронтацију са „овим територијама“ по угледу на један Де Голлов декрет из 1963. (који се односио на Кнежевину Монако), дакле за формирање „блока“ против „извесних подручја“ која „пљачкају суседе“.

Разуме се да су реакције суседа на то биле сличног карактера. Огласила се чак и Мишел Калми-Реј, председница Швајцарске. О томе хоће ли швајцарски порески закони бити промењени одлучује швајцарски народ и нема потребе да нам се дају савети о томе, рекла је она оцењујући да би „Француска морала да нам се обраћа са више респекта“.

Министар Ханс-Рудолф Мерц је био још изричитiji: „Напад на кантоналне порезе јесте напад на суверенитет наше земље“, рекао је он, док су Луксембуржани за француског критичара рекли да је „испао из шина“ и подсећали на став свог премијера Жан-Клод Јункера који је већ позивао колеге из ЕУ да престану да говоре о Швајцарској као о „Ираку са Алпа“.

Мишел Деробер, генерални секретар удружења приватних банака Швајцарске, пак, осетио је потребу да разјасни неке ствари. Прво то да начела која је ЕУ усвојила на тему хармонизације пореских прописа правних лица за Швајцарску, као нечланицу, не важе. И друго, да због противљења многих чланица, а поготово Британије, ЕУ никада није ни успела да донесе ма какав пропис о уједначавању пореских обавеза физичких лица, те да стога чак и унутар Уније „свако може да чини шта му је год воља“. Па што не би и Швајцарска чије су власти одувек биле вољне да с милионерима склапају специјалне пореске нагодбе.

Резултат: само у Кантону Во – у коме је, узгред, некадашњи светски првак у аутомобилизму Михаел Шумахер, у месту Глан, за 35 милиона франака саградио скромну викендицу – тренутно живи 1.120 оваквих Швајцараца, кадрих да упркос свим попустима оставе око 90 милиона франака годишње. Следи Женева са 577 странаца од којих годишње стиже око 60 милиона франака. Међу њима су, рецимо, и тенисерка Амели Морезмо, глумач Ален Делон и многи други, попут Карла Понтија, синеасте, који у својој родној Италији није никада могао да добије развод брака па је, између осталог, и због тога са Софијом Лорен живео баш овде, све до пре неки дан када се преселио на онај свет.

да прима. Ал тешко. Мука је то са Србима. Тако, на пример, у једној згради у самом центру Београда већ годинама своје уточиште за дивна окупљања налази већа група наркомана, којима мира не дају љубоморни становници зграде.

Наркомани неометано улазе због поквареног интерфона (који станари никако да поправе јер треба неко да га поправи), и врата која су увек широм отворена (јер треба неко да их затвори, али ко?), као и због великог броја новинара и политичара који стално улазе и излазе.

Да! Умало да заборавим. У овој згради се налази седиште Демократске странке Србије, владајуће партије Војислава Коштунице. Занимљиво је и то да је министар полиције, институције која се понекад бави феноменом дрогирања, такође из ДСС-а, стога и чест гост тј. домаћин ове зграде.

Када је 2002. године земунски клан бацио бомбу на просторије ДСС-а, из странке су обећали да ће поставити камере, али ништа. Једино што су мало обезбедили своја врата, а што се наркомана тиче, ово је слободна земља. „Нама странка ради до 20 сати, а они се окупљају у касним ноћним сатима, ми у тим сатима немамо особље које ради, секретарице, функционере и друге,“ каже за новинаре портпарол ДСС-а. Па нема везе! Ако нема странка имају наркомани. Наћи ће се неко особље. Има и међу наркоманкама добрих секретарица. А тек функционери! Само да их станари више не дирају. Па зато, ако је икако могуће, да их ови приме у просторије, макар до јутра. А они ће и да се организују, ако треба, као ови Индијанци.

Братислав Вељић

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Косовска полицијска служба ме зауставила, тражили ми документа. Онда су ме извукли из аутомобила, почели да ме малтретирају, уперили пиштољ у мене. Ту је било најмање 50 полицајаца. Како сам ишао према раскрсници, тукли су ме до изнемоглости. Било је ту и двадесетак возила, а једна су била УНМИК-ова. После је јављено да је била грешка, и извинили су ми се.

Срећко Симић,
Србин са Косова

Замахнула је крвавом њушком и да се нисам тргла, распорила би ми трбух огромним кљовима. Направила је нагли покрет главом и расекла ми леву бутину.

Светлана Младеновић,
коју је у центру Нишке Бање напала дивља свиња

Ево, на божићној трпези има печење, сарме, то ми је донела једна госпођа и њен супруг. Има хлеба и ево ноћас сам добио напoлитанке, габаницу, ево имам у резерви и керозина, како ја зовем алкохол. А идеалан Божић би био да је славски колач, па да гори свећа. Могу ја и овде да упалим свећу, ал није то – то.

Влада Трбовић,
бескућник

Ја се извињавам што сам пуцао у вас, вашег оца и мајку. Нисет Рамић звани Минђуша, (Детаљ са хашког суђења за стрељање босанских Срба у Високом – оптужени се извинио сведоку)

УГАО ЗА

СМЕХ

Дође Мујо кући и пита Фату:

- Фато, где су деца?
- На енглеском – каже Фата.
- А Мујо рече:
- Океј! Верар де чилдрен?

Једна крава пита другу:

- Јеси ли чула за ону болест крављег лудила?
- Баш ме брига, ја сам пингвин!

Хтео бих умрети мирно и у сну, као мој деда, а не врштећи и у паници, као путници у његовом аутобусу.

У затвор дошао нови полицајац да ради као чувар, па га шеф упозорава на затворенике да су јако непослушни. А он ће на то:

- Ко не слуша има да лети ван!

Продајем кућу на клизишту, није пуно прешла.

Напала банда пужева корњачу. Након неког времена појавила се полиција да направи увиђај о догађају. Пита полицајац корњачу:

- Како се напад десио?
- Не знам, извели су то муњевито – одговори корњача.

Разговарају два пријатеља:

- У мојој фирми траже благајника.
- Зашто? Па прошле недеље сте узели новог.
- Јес'. Баш њега и траже.

Седи мајмун поред реке и пере кору од банане. Долази крокодил, гледа, гледа, па пита:

- Је ли, а шта ти то радиш?
- Дај сто евра, па ћу ти рећи!
- Крокодил мисли, мисли, мисли, али га све копка, па на крају да мајмуну сто евра.
- Дакле, шта то радиш?
- Зар не видиш, перем кору од банане!
- Јеси ли ти луд?!
- Луд или не, али хиљаду евра дневно свакако имам!

СРПСКА

ПОШТА

Удруживање у Србији

У Србији је регистровано удружење Индијанаца са седиштем у Алексинцу. Председник Удружења је извесни Индијанац по имену Љупче Павловић. Он је новинарима (каубојских медија) изјавио да није поглавица и да су сви у Удружењу једнаки и да заједнички доносе одлуке.

Удружење Индијанаца (УИ) уписано је у регистар удружења, друштвених и политичких организација Србије, а решење за рад је добило од Министарства за државну управу и локалну самоуправу.

„Идеја о формирању УИ потекла је одавно, мада сам се са супругом и две ћерке тек на попису 2002. изјаснио као Индијанац. Осећам се као Индијанац, јер су људи у Србији обесправљени, а државни органи крише многа људска права. Индијанац је, када су дошли колонизатори, било око 45 милиона, а данас их је шака јада, баш као и Срба. Србија је данас један велики резерват. Сви живимо у резервату, као и Индијанци у САД. Не можемо да одемо ни у Мађарску ни у Бугарску без виза. Не живимо ништа боље него Индијанци некада“, каже српски Индијанац Љупче.

Ето, то је на пример нешто ново код нас што заслужује посебну пажњу као и подршку. Ја бих волео да има још таквих удружења али су наши људи стидљиви и не воле да јавност зна за њихове ставове и обичаје. Кад човек преломи у себи и призна ко је и шта је, онда може лакше и да се организује, па и неку донацију

Радови основаца
Српске школе у Будимпешти

Како смо прославили Божић

Бадње вече

Бадњи дан је добио име по бадњаку који се тај дан сече и пали. Највећи део обичаја везан је за Бадње вече. Увече домаћин уноси бадњак и сламу у кућу. Када домаћин уноси бадњак у кућу домаћица га дочекује и сипа жито по њему. Домаћин тада каже: „Христос се роди!“ а сви укућани одговарају: „Ваистину се роди!“

Када се бадњак унесе, домаћица узме сламу и разноси по целој кући. Домаћин носи бадњак и обилази кућу квочајући као квочка, а домаћица и сва деца иду за њим и пијучу као пилићи. После се бадњак пољуби, маже се медом и наложи. Деца ћарају ватру да би било што више варница и искри: „Колико варница, толико парница, пилића, кошница...“

За бадње вече се меси чесница и у њу се стављају ораси и парица. Чесница се за вечером ломи, а не сече. Ко добије у свом парчету чеснице пару сматра се да ће имати среће у следећој години. Бадња вечера је посна и богата. За вечеру има хлеба и соли, посног пасуља, киселог купуса, рибе, ораха, сушеног воћа, меда и вина, а обавезно буде и румених јабука.

Петар Марић,
3. разред

Божих

На Бадњи дан мој старији брат и ја идемо у шуму по бадњак. Када се вратимо тата припреми да печемо јагње. Свако пече помало. Када испечемо јагње онда га тата однесе на таван. На Бадње вече идемо у цркву и палимо бадњак. Моја бака за Божић прави погачу. У погачу стави једну металну пару. Кад коме у комаду погаче буде пара, он је стави испод иконе. Ја помажем мами да направи неке колаче и руску салату.

Јована Богдановић,
3. разред

Бадње вече

На Бадње вече код нас дођу бака и дека. Нас пошаљу на спрат да не видимо шта смо добили. Ми са Софијом гледамо са спрата. Кад нас зову доле, ми нећемо да сиђемо јер се тако шалимо. Тада нас некако однесу доле. Тако изгледа наше Бадње вече.

Хана Степанов,
3. разред

Божих

Божих увек славим код татиних родитеља. Тог јутра у кућу први улази мушкарац и он се зове положајник. Мама и бака се труде да спреме што више јела и колача да трпеза буде шаренија. Код нас је обичај да сви заједно ручамо и пијемо црно вино. После ручка идемо код маминих родитеља.

Милица Ламбулић,
3. разред

Зоолошки врт

Пре зимског распуста смо са разредом посетили зоолошки врт у Будимпешти. Кренули смо после другог часа и били смо до дванаест сати у зоолошком врту.

Прво смо видели кактусе и друге биљке. После смо видели и камиле. Било је још много врста животиња, а то су птице, нилски коњ, жирафа, слон, носорог, рибе, змије, мајмуни, вукови, тигрови, видре и фоке. Пошто је зима, у зоолошком врту није било много деце, па се неке животиње нису могле погледати. Оне су се склониле на топло место.

Интересантно је било посматрати роде у ово доба. Сугурно им је чудно што нису у топлој Африци. За мене су најзанимљивији били мали мајмуни. Они се увек смешно понашају и сада су много скакали на грамама.

Дејан Дујмов,
4. разред

Никола Тесла поново у Будимпешти

Крајем прошле године, 14. децембра 2006, у Српском културном клубу приређена је промоција изузетно занимљиве књиге Драгомира Брајковића: „Теслин појмовник“ која садржи богату документарну грађу о животу и делатности српског научника Николе Тесле. О књизи је том приликом изузетно похвално говорио Душко М. Петровић песник, те главни и одговорни уредник београдског часописа „Отаџбина“. Аутор је потом из-

нео своје виђење о улози генијалног Николе Тесле у вези унапређења светске науке и српског националног питања. Притом су присутни могли да упознају онај део Теслине личности који је већини слушаца био непознат. Овом ћемо приликом узети неке детаље из ове интересантне књиге, коју би требало да поседује свака српска кућа. У њој имамо прилику да откријемо васколику ширину размишљања Николе Тесле, српског научника светског гласа.

Мисли Николе Тесле

Мајка. Моја мајка је била неуморна и радила је свакодневно од четири сара ујутру до једанаест увече. Од четири до ручка, у шест сати, док би сви остали спавали, не затварајући никад очи, посматрао сам мајку са великим уживањем како брзо и понекад у трку обавља задатке које је сама себи поставила. Наредила би слугама да се побрину о домаћим животињама, помузла краве, обавила сама многобројне послове, припремила доручак за цело домаћинство, и тек када би све било спремно, остатак породице би устао. После доручка сви су следили мајчин надахњујући пример. Обављали су своје послове предано, са љубављу, и тако би у извесној мери постизали задовољство.

Отац. Мада мајци могу да захвалим за сав изумитељски дар који поседујем, и вежбе које ми је отац давао мора да су помогле. Задавао ми је, на пример, да погађам туђе мисли, да откривам недостатке неког облика или израза, да понављам дугачке реченице или да рачунам напамет.

Марљивост. За мене веле да сам марљив радник, можда и јесам ако се разматрање и мишљење сравњава раду, јер јесам све своје будно време поклањао мислима.

Младо Српство. Хвала вам на толикој пажњи. Ја у вама гледам младо Српство, које има да ради на општем задатку свију Срба. Ви сте наша будућност. Ја сам као што видите и чујете, остао Србин и преко мора, где се испитивањима бавим. То исто треба да budete и ви да својим знањем и радом подигнете славу нашег народа у свету.

Моћ електрицитета. Ко истински жели да схвати сву величину нашег доба треба да проучи историју развоја електрицитета. Ту ће наћи причу какве нема ни у бајкама из Хиљаду и једне ноћи.

Толика је моћ човекова да небо одјекује, а Земља дрхти од самог звука његовог гласа. Реч даљина губи свој смисао... Ја сам слао електричне осцилације на најудаљеније пределе Земље и она ми је одговарала.

Праискон. Материја је створена из првобитне и вечне енергије коју знамо као Светлост. Засјала је, и појавиле су се прве звезде, планете, човек и све што је на Земљи и у Универзуму.

Поезија. Има пуно нас Срба који певамо но нема ко да нас слуша.

Бор са поклоница – Хана Степанов, 3. разред

Сечење бадњака – Јована Богдановић, 3. разред

Самоуправа Срба у Мађарској,
Културни и документациони центар Срба у Мађарској
и Српска самоуправа у Будимпешти
срдечно вас позивају на

Светосавску академију

која ће се одржати у просторијама ресторана „Бурбон“
(1146 Будимпешта, улица Ајтоши Дирер 19-21,
1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 19-21)
дана **27. јануара 2007.** (субота) са почетком у 17.00 часова и

Светосавски бал

који ће се одржати на истом месту
дана **27. јануара 2007.** (субота) са почетком у 20.00 часова.
За добро расположење ће се побринути оркестар РТВ Нови Сад
под руководством Миће Јанковића. Вокални солисти: Уснија
Рецепова, Милан Прунић и Љиља Петров.
Продаја улазница се врши од 15. јануара 2007.
Цена улазнице је 7000 фт. по особи. У цену је урачуната и вечера на
принципу „шведског стола“ – јело и пиће (са изузетком жестоких
пића) се могу слободно узимати до поноћи, а након тога ради бифе.

Концерт хора „Collegium musicum“

У концертној сали Друштва Старог Будима (Óbudai Társaskör)
25. јануара 2007. (у четвртак) са почетком у **19.00 сати** одржаће се
концерт реномираног београдског хора COLLEGIUM MUSICUM.
Под управом диригента проф. Даринке Магић-Маровић хор ће
извести програм посвећен делу – духовним композицијама и
руковетима, обрадама народних песама – Стевана Мокрањца и
Корнелија Станковића, најпознатијих српских класичних композито-
ра чије годишњице смо обележавали протекле године.

Увод: проф. др Даница Петровић, директор

Музиколошког института САНУ.

Адреса: Budapest III., Kiskorona u. 7.

(трамвајем 1, аутобусом 6, НЕВ-ом)

Карте се могу добити у Српској самоуправи у Будимпешти
и у Српској школи у Будимпешти.

(Анита Берењи, Оливера Мунишић,

тел: 269-0633, 351-6553) или у Друштву Старог Будима

и преко њихове продајне мреже (тел: 250-0288).

Даље информације: www.obudaitarsaskor.hu и www.ssb.hu.

Организатори: Српска самоуправа у Будимпешти, Српска мањинска
самоуправа Старог Будима, Српска школа у Будимпешти.

Концерт су помогли Државна фондација за мањине у Мађарској и
влада Републике Србије.

Пријава на факултет за учитеље и васпитаче

Учитељски факултет у Будимпешти поред учитељског смера ове
године први пут покреће и смер за српске васпитачице (забавиље). Рок
пријаве: **15. фебруар 2007.** Услов: средњошколска спрема. Пријавити
се могу и они који су раније матурирали, средњошколци који ће ове
године матурирати, као и страни држављани са нострификованом
средњошколском дипломом. За детаљније информације обратити се
Марији Ластих – Министарство просвете и културе, тел.: 473-7751

Адреса институције:

Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító- és Óvőképző Főiskolai Kar,
1126 Budapest, Kiss János altábornagy u. 40.

На пријавни лист обавезно написати: szerb nemzetiségi szakirány

Мокрањац 150 - Корнелије 175

Предавање проф. др Данице Петровић, директора музиколошког
института САНУ, под насловом „Живот и стваралаштво Стевана
Мокрањца и Корнелија Станковића, великана српске музике“, од-
ржаће се у аули Српске школе у Будимпешти (Budapest, VII., Rózsaák
tere 6-7.) **25. јануара**, са почетком у 11.00 часова. Приступ је слободан.

Организатори: Српска самоуправа у Будимпешти и Српска школа у
Будимпешти.

Прослава св. Саве у Сегедину

25. јануара 2007. у 17 сати на Сегединском Универзитету
Свечани програм у оквиру приредбе:

Освећење славског колача и кољива – свечана беседа –
рецитал малишана српске групе вртића у Риго улици –
рецитал ђака Српске школе у Десци

Организатори приредбе су:

Катедра за славистику Сегединског Универзитета,
месна српска заједница у Сегедину, сегединска Српска самоуправа,
Задужбина „Милош Црњански“

Позив за куповину Календара 2007.

Обавештавамо вас да „Српски календар 2007.“, према планови-
ма, излази из штампе 21. децембра ове године, што значи да ћемо
дистрибуцију издања за заинтересоване покренути крајем године.

Молимо Вас, да нам на приложеној наруџбеници доставите тра-
жени број примерака „Календара 2007.“ у вашем насељу, да би се
дистрибуција могла изорганизовати на најфикаснији начин.

Унапред се захваљујемо на Вашој помоћи.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим наручујем од Самоуправе Срба у Мађарској ..... приме-
рака „Српског календара 2007.“ по цени од 950 Фт. по примерку за
..... (име насеља). Календаре молим доставити поштом
на адресу: ..... (поштански број) ..... (насеље)
..... (улица, трг) ..... (број
зграде). Са продатим календарима ћу се обрачунати земаљској само-
управи по цени од 950 фт. по комаду, до 31. јануара 2007. Непродате
примерке ћу до истог рока вратити земаљској самоуправи.

Датум: .....

.....
(потпис наручиоца) (име и презиме штампаним словима)

Адреса:

Самоуправа Срба у Мађарској
1055 Будимпешта, ул. Фалк Микше бр. 3
Тел.: 1/331-53-45 факс: 1/269-06-38.

Хуманитарни бал у Десци

У организацији Јужномађарске префектуре РСО-а и дешчанске Срп-
ске самоуправе **24. фебруара 2007 с почетком у 19 сати** у Спортској
хали. Цена улазнице са вечером је 6.000 фт по особи.

Мени: специјалитети мађарске и српске кухиње. У поноћ томбола.

Приход од бала намењен је обнови дешчанске Српске православне
цркве.

Програм: У суботу од 10 сати уз прагњу туристичког водича могу се
погледати знаменитости села Деске, католичка црква, дворца Герли-
ци, српска православна црква и Сеоски дом. Поподне од 17 сати света
литургија у српској православној цркви. Главни покровитељи приред-
бе: Др Иштван Ујхелџи, државни секретар и Боровиј Рус, директор
Културног и документационог центра Срба у Мађарској.

Пријаве се могу слати до 10. фебруара код: Золтан Нађ: 30-740-1849,
Јожеф Шимиц: 62-571-584, 20-421-8436, Кристифор Брцан: 30-851-
7868.

Изложба фотографија фресака косовских манастира

Српска православна црквена општина у Будимпешти, Амбасада Ре-
публике Србије и Галерија фресака из Београда организују изложбу
фотографија фресака манастира са подручја Косова и Метохије, који
су под заштитом UNESCO-а. Изложба ће бити отворена **25. јануара** у
Амбасади Републике Србије, **26. јануара** ће бити изложена у Српској
гимназији у Будимпешти, а од **27. јануара** у светођурђевском храму у
Будимпешти.

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса:
Српске народне новине, 1065
Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-
0654. Главни уредник: Милан Степанов,
секретарредакције: Милица Вукаловић.
Оснивач и издавач: Српски демократски
савез. За издавача: Андрија Роцков.
Финансира се на основу мањинског за-

кона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер:
Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пош-
та, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus
Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на
жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за
целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес
КфТ. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. –
Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске на-
родне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.com

HU ISSN 1215-072 x

Храм-слам-срам

Русија је подсетила јавност на 75-годишњицу разарања храма Христа Спаситеља у Москви. Наиме, 5. децембра 1931, тачно у подне, болшевичке власти су са огромном количином експлозива покушале да га сруше. Храм је остао усправан, тако да је тек из другог покушаја савршен са земљом. Мермер је употребљен за градњу метро станица.

Сада су објављени хронолошки подаци о настанку идеје разарања и планова намене простора. Још 1924. родила се идеја да се на месту Храма сагради „грандиозно здање“, палата владе и споменик Лењину, или палата Коминтерне.

Када је 18. јуна 1931. у владиној „Известији“ објављен конкурс за

градњу „Двора совјета“, било је јасно да ће се деструктивни планови остварити. Његова градња је почела тек шест година касније. Како радови нису одмицали, гвоздена конструкција је у рату демонтирана да би се употребила за градњу пруга. После рата је одлучено да се градња не обнавља. На том месту остала је огромна јама. У време Хрушчова, 1958. године, одлучено је да се ту сагради базен великих размера. У народу се говорило да је ту некада био храм, потом старудија, на крају срам (Храм-хлам-срам). Због неподесности терена ни базен није саграђен. Храм је остао у срцу Московљана, који су од осамдесетих година тражили његову обнову. Њихова стремљења су уродила плодом.

Најстарији прота на свету

Вероватно најстарији православни свештеник у свету је протојереј Илија Вењу, клирик Западноамеричке епархије Руске заграничне цркве. Он је недавно навршио 110 година.

Рођен је 1896. године у Пекингу. Као младић школовао се у руској Православној духовној мисији, где је добро научио руски и црквенословенски језик. За ђакона је рукоположен 1924. а седам година касније од архиепископа Симона за јереја. Слу-

жи је у храмовима Шангаја. Избегавши из комунистичке Кине, 1949. отишао је у Хонгконг где је основао парохију, а осам година касније прешао је у Америку, где је служио све време у саборном храму у Сан Франциску. Саслуживао је својим дијецезанима, архиепископима Јовану Максимовичу и Антонију Медведеву, обојици замонашеним у Миљковом манастиру, од којих је слушао о Србији. Од пре седам година богослужи само повремено.

Доста им је целибата

Више од 80 одсто анкетираних у Португалу, земљи са изразито католичком традицијом, сматра да Ватикан треба да дозволи свештеницима склапање бракова, резултати су недавно обављених истраживања објављених у листу „Кореио да Мана“. Предлогу се противи само 15,5 одсто, док 4,2 одсто немају свој став о овој теми. Подршка је посебно изражена међу практикујућим католицима, од којих чак 74,6 одсто подржава бракове за свештенике.

„Званичан став Католичке цркве по овом питању не подудара се с мишљењем заиста огромне већине људи, укључујући практикујуће ка-

толике“, каже социолог Хорхе Са. Ватикан је прошлог месеца одбацио позиве да се свештеницима Римокатоличке цркве дозволи да склапају бракове, након што је папа Бенедикт XVI (што је иначе врло ретко) сазвао састанак са високим званичницима администрације Ватикана како би размотрили ово питање.

Присталице бракова за свештенике кажу да би то помогло да се поправи тренутна несташица свештеника, али Римокатоличка црква тврди да је свештенички целибат важан симбол опредељења или посвећености једне особе вишој реалности.

Борба против сатаниста

Римска полиција обратила се Ватикану са молбом за помоћ у стварању специјалног одељења за борбу са сатанистичким култовима. Одељење ће се састојати од полицајаца, психоло-

га и свештеника и имаће ознаку САС. Разлог за оснивање овог одељења су све чешће присутни трагови и везе оваквих група са сексуалним злочинима и трговиним дрогама.

Православна омладина Балкана

Уз благослов Његовог преосвештенства владике захумско-херцеговачког Григорија у Требињу је одржана Четврта генерална скупштина Балканске православне омладине.

Учесници су били Грци, Бугари,

Албанци, Румуни и Срби из Србије, Федерације БиХ, Македоније и Црне Горе. На скупштини је приказан рад у предходном периоду, усвојене су смернице за следеће четири године и изабрани нови чланови управног одбора.

Фото: Иван Јакшић

Духовна пустош

Комунизам је у неким европским земљама оставио такву духовну пустош, да ће бити потребно дуго времена за опоравак тих простора. Безбожнштво је најраспрострањеније у Чешкој и покрајинама истока Немачке, које су чиниле ДДР. Ових дана објављена је студија, која показује да никакву „црквену или религијску везу“ нема чак 70 посто становништва источнонемачких савезних покрајина. Констатује се да се по питању вере овим становницима може „тешко

обратити“, јер се налази мало или нимало додирних тачака. Отуда им је веома мукотрпно приближити Христову веру. Иако је комунизам тамо окончан пре петнаестак година, родитељи који су одрасли у безверју, преносе га интензивно на своје потомке.

У исто време, у западним покрајинама Немачке, постотак оних којима је вера страна, релативно туђа, или мало знају о Цркви, а не желе више да се приближе или обавесте, не прелази 30 процената.

Македонци траже тајм-аут

Поглавар такозване Македонске православне цркве архиепископ Стефан упутио је писмо српском патријарху Павлу. У писму се изражава жеља да поново буду

настављени преговори који су прекинути 2002. године. До сада су Македонци јачали свој положај кроз незваничне разговоре са Цариградом и другим помесним црквама.

Библијска енциклопедија

У Вашингтону је почела реализација великог међународног пројекта у вези са Библијом. Библијски истраживачи из седам земаља припремају се да до 2017. године издају тридесет томова, сваки од по 600 страница, у којима ће бити објављено садашње знање о настанку и деловању Светог писма. Аутори су припадници различитих хришћанских конфесија. Осим теолога, учествују и археолози, историчари књижевности, музиколози, историчари и други.

Стари завет је поверен највећим делом професору Херману Шпикерману. Пажња се посвећује и културолошким околностима настанка библијских књига, као и развоју различитих канонских текстова у јеврејству и хришћанству. Следеће тежиште је, како се најављује, утицај библијских текстова на ислам и друге религијске традиције.

Већ сада се сматра да ће ова енциклопедија постати „стандардно дело“, односно да ће бити неизоставна у свим већим библиотекама.